

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI

KHOA BẢO TÀNG

HÀ THỊ TRANG

**TÌM HIỂU VIỆC PHỤNG THỜ ĐẠI DANH Y
TUỆ TĨNH Ở HUYỆN CẨM GIÀNG
TỈNH HẢI DƯƠNG**

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TỒN - BẢO TÀNG

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TS. NGUYỄN VIỆT HƯƠNG

HÀ NỘI – 2008

MỤC LỤC

Trang

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài:	1
2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu:	2
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu:	3
4. Lịch sử vấn đề nghiên cứu:	4
5. Phong pháp nghiên cứu. :	5
6. Bố cục khoá luận :	6

CHƯƠNG 1: HUYỆN CẨM GIÀNG VÀ ĐẠI DANH Y TUỆ TỈNH

1.1 LỊCH SỬ VÙNG ĐẤT CẨM GIÀNG:	7
1.1.1 Sự hình thành và phát triển:	7
1.1.2 Vài nét về truyền thống văn hoá:	7
1.1.2.1 Văn hoá vật thể:	10
1.1.2.2 Văn hoá phi vật thể:	11
1.2 ĐẠI DANH Y TUỆ TỈNH:	17

CHƯƠNG 2 : NHỮNG DI TÍCH VÀ LỄ HỘI PHỤNG THỜ ĐẠI DANH Y TUỆ TỈNH TẠI HUYỆN CẨM GIÀNG

2.1 GIỚI THIỆU CHUNG:	23
2.2 ĐỀN XA (Xã Cẩm Vũ — Huyện Cẩm Giàng — Tỉnh Hải Dương):	23
2.2.1 Di tích:	23
2.2.1.1 Niên đại khởi dựng và quá trình tồn tại:	24
2.2.1.2 Không gian cảnh quan và bố cục mặt bằng:	25

<i>2.2.1.3 Kết cấu kiến trúc:</i>	26
<i>2.2.1.4 Tọa thờ và các di vật tiêu biểu:</i>	31
<i>2.2.1.5 Trang trí trên kiến trúc:</i>	33
<i>2.2.2 Lễ Hội:</i>	34
<i>2.2.2.1 Phần lễ:</i>	35
<i>2.2.2.2 Phần Hội:</i>	38
2.3 CHÙA GIÁM (xã Cẩm Sơn — huyện Cẩm Giàng — tỉnh Hải Dương):	40
<i>2.3.1 Di Tích:</i>	40
<i>2.3.1.1 Niên đại khởi dựng và quá trình tồn tại:</i>	40
<i>2.3.1.2. Không gian cảnh quan và bố cục mặt bằng:</i>	41
<i>2.3.1.3 Kết cấu kiến trúc:</i>	43
<i>2.3.1.4 Tọa thờ và các di vật khác:</i>	48
<i>2.3.1.5 Trang trí trên kiến trúc:</i>	51
<i>2.3.2 Lễ Hội :</i>	52
<i>2.3.2.1 Phần Lễ:</i>	52
<i>2.3.2.2 Phần Hội:</i>	58
2.4 ĐỀN BIA (xã Cẩm Văn, huyện Cẩm Giàng, tỉnh Hải Dương):.....	60
<i>2.4.1 Di tích:</i>	60
<i>2.4.1.1 Niên đại khởi dựng và quá trình tồn tại:</i>	60
<i>2.4.1.2 Không gian cảnh quan và bố cục mặt bằng:</i>	61
<i>2.4.1.3 Kết cấu kiến trúc:</i>	62
<i>2.4.1.4 Tọa thờ và các di vật tiêu biểu khác:</i>	68
<i>2.4.1.5 Trang trí trên kiến trúc:</i>	70
<i>2.4.2 Lễ Hội Đền Bia :</i>	70
<i>2.4.2.1 Phần Lễ :</i>	71
<i>2.4.2.2 Phần Hội :</i>	73

CHƯƠNG 3: Ý NGHĨA, GIÁ TRỊ CỦA VIỆC PHỤNG THỜ ĐẠI DANH Y TUỆ TĨNH VÀ VIỆC PHÁT HUY NHỮNG NÉT ĐẸP CỦA TỤC THỜ TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

3.1 NHỮNG ĐIỂM TÔNG ĐỒNG VÀ KHÁC BIỆT TRONG DI TÍCH VÀ LỄ HỘI THỜ TUỆ TĨNH Ở HUYỆN CẨM GIÀNG, TỈNH HẢI DONG:	76
3.1.1 Điểm tong đồng:	76
3.1.2 Điểm khác biệt:	80
3.2 BẢN CHẤT Ý NGHĨA VÀ GIÁ TRỊ VIỆC PHỤNG THỜ ĐẠI DANH Y TUỆ TĨNH Ở HUYỆN CẨM GIÀNG:	83
3.3 PHÁT HUY NHỮNG NÉT ĐẸP CỦA VIỆC PHỤNG THỜ ĐẠI DANH Y TUỆ TĨNH TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY:	87
3.3.1 Bảo tồn, tôn tạo cụm di tích:.....	87
<i>3.3.1.1 Bảo vệ cụm di tích:</i>	<i>87</i>
<i>3.3.1.2 Tôn tạo cụm di tích:.....</i>	<i>93</i>
3.3.2 Khôi phục giá trị truyền thống của lễ hội:	94
3.3.3 Huy động các nguồn lực trong và ngoài địa phương để bảo vệ và phát huy giá trị của di tích:.....	95

KẾT LUẬN

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong suốt chặng đường dài lịch sử hơn 4000 năm dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt nam, ở bất kỳ nơi đâu chúng ta đều bắt gặp những di tích lịch sử văn hoá như : đình, đền, chùa, nghè, miếu, lăng tẩm.....Những di tích ấy kết tinh trí tuệ công sức, tình cảm của con người. Đó chính là những Di sản văn hoá vô cùng quý giá mà ông cha ta đã để lại cho hậu thế.

Những di tích ấy được coi như là một bảo tàng sống về nghệ thuật, kiến trúc, điêu khắc, và tín ngưỡng tâm linh bản địa. Thật tiếc rằng khi hậu khắc nghiệt cùng các cuộc chiến tranh cũng như những hành động không có ý thức của con người đã huỷ hoại biết bao di tích. Vì thế các di tích lịch sử văn hoá nước ta ngày càng trở lên quý hiếm và sẽ ngày càng quý hiếm hơn trong tương lai.

Ngày nay, trong điều kiện kinh tế xã hội phát triển không ngừng, con người không vì thế mà quên đi tất cả quá khứ. Sự tìm về với cội nguồn là một nhu cầu không thể thiếu trong tâm linh của người Việt.

Với ý nghĩa và tầm quan trọng như vậy, hơn lúc nào hết chúng ta cần phải nghiên cứu, bảo vệ những di sản quý giá ấy để kế thừa những tinh hoa truyền thống tốt đẹp của dân tộc.

Di tích đền, chùa thờ Tuệ Tĩnh tại huyện Cẩm Giàng, tỉnh Hải Dương là những di tích có giá trị lớn về mặt lịch sử, văn hoá và kiến trúc nghệ thuật, đồng thời nổi tiếng là rất linh thiêng. Vào những ngày mới khởi dựng những di tích này thì dòng người xếp hàng xin thuốc chữa bệnh và cầu khẩn xếp hàng dài tới hàng ngàn km. Một vị vua triều Nguyễn khi đó phải ganh ghét mà nói rằng: “Ta là vua một nước cả ngày không có người đến lạy lễ mà một người thấp hèn như Tuệ Tĩnh lại có hàng ngàn người đến tế bái”.

Việc phụng thờ đại danh y Tuệ Tĩnh thể hiện những nét đẹp trong văn hoá truyền thống của người dân Cẩm Giàng. Hiện nay, những tích phụng thờ ông đã có sự xuống cấp, những nét văn hoá truyền thống trong lễ hội đã mai một dần.

Đại danh y Tuệ Tĩnh là bậc thánh có nhiều công lao đóng góp cho nền y học nước nhà. Ông có sự ảnh hưởng sâu rộng trong nhân dân, để lại trong nhân dân nhiều suy nghĩ và hành động tốt đẹp. Những di tích và lễ hội phụng thờ ông ẩn chứa những giá trị về lịch sử, văn hoá, khoa học lớn, thể hiện bản chất và những nét đẹp riêng trong việc phụng thờ đại danh y Tuệ Tĩnh ở huyện Cẩm Giàng.

Nhận thức được ý nghĩa quan trọng của việc nghiên cứu, bảo vệ các di tích, khai thác và phát huy những nét đẹp truyền thống trong việc phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh — Vị thánh thuốc Nam, cùng với tình yêu quê hương đất nước người viết mạnh dạn chọn đề tài “Tìm hiểu việc phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh tại huyện Cẩm Giàng, Tỉnh Hải Dương” làm bài khoá luận tốt nghiệp của mình.

Với đề tài này, người viết muốn góp một phần quan trọng vào việc giới thiệu và làm rõ những giá trị tiêu biểu trong lịch sử vị thần được thờ và giá trị lịch sử, kiến trúc, văn hoá của các di tích phụng thờ ông. Đồng thời tìm hiểu, khai thác bản chất ý nghĩa, giá trị của việc phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh.

2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu là việc phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh ở huyện Cẩm Giàng, tỉnh Hải Dương, với ba di tích phụng thờ đó là: Đền Xưa, xã Cẩm Vũ; Chùa Giám, xã Cẩm Sơn; Đền Bia, xã Cẩm Văn. Luận văn tập trung nghiên cứu để làm rõ hơn các vấn đề về lịch sử nhân vật được thờ, vị trí cũng như những giá trị kiến trúc, nghệ thuật, lễ hội của di tích. Đặc biệt nhấn mạnh hơn vào việc khai thác bản chất ý nghĩa, giá trị của việc

phụng thờ qua việc phát hiện những điểm tương đồng, khác biệt trong di tích và lễ hội. Từ đó đưa ra những biện pháp để bảo vệ, bảo tồn và phát huy giá trị của các di tích.

- Phạm vi nghiên cứu cụm di tích từ khi xây dựng cho đến ngày nay với tất cả không gian cảnh quan, giá trị kiến trúc nghệ thuật, lịch sử, văn hoá của di tích.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

**** Mục đích:***

Qua việc nghiên cứu về việc phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh tại huyện Cẩm Giàng đề tài nhằm nhấn mạnh nét đẹp trong văn hoá truyền thống của người dân trong huyện Cẩm Giàng. Đồng thời hiểu biết thêm những giá trị lịch sử, văn hoá của di tích, góp phần bảo tồn di sản văn hoá quý báu của dân tộc.

**** nhiệm vụ:***

Để thực hiện được mục đích trên, đề tài sẽ tập trung giải quyết những nhiệm vụ sau:

- Phác thảo vài nét tiêu biểu về vùng đất, con người Cẩm Giàng và Đại danh y Tuệ Tĩnh. Đây chính là nền tảng của việc phụng thờ Tuệ Tĩnh ở huyện Cẩm Giàng.

- Khảo sát giá trị lịch sử, kiến trúc, nghệ thuật và lễ hội của di tích.

- Phát hiện những điểm tương đồng và khác biệt trong di tích và lễ hội. Nhấn mạnh hơn vào việc khai thác bản chất ý nghĩa, giá trị của việc phụng thờ, đây là phần trọng tâm mà đề tài hướng đến để làm nổi bật những nét văn hoá đặc trưng tiêu biểu của con người Cẩm Giàng. Từ đó đề xuất những giải pháp để bảo tồn và phát huy giá trị của di tích.

4. Lịch sử vấn đề nghiên cứu

Tìm hiểu về Tuệ Tĩnh và những di tích phụng thờ ông là một đề tài đã được một số tác giả đi trước đề cập. Có thể phân thành các nhóm tài liệu như sau:

** Những tài liệu viết về cuộc đời và sự nghiệp Đại danh y Tuệ Tĩnh:*

- “Từ điển nhân vật lịch sử” của hai tác giả Nguyễn Quang Thắng và Nguyễn Bá Thế.

- “Nhân vật lịch sử Đại danh y Tuệ Tĩnh” của Nguyễn Duy Cách.

- “Thân thế, sự nghiệp Đại y thiên sư Tuệ Tĩnh” của Ban văn hoá xã Cẩm Vũ.

- “Tuệ Tĩnh vun trồng cây đức được quả phúc” của tác giả Vũ Kiên đăng trên báo Sức khoẻ và đời sống.

Ngoài ra, còn có rất nhiều bài viết về Đại danh y Tuệ Tĩnh trên các trang web. Có thể kể ra đây một số bài viết tiêu biểu trên các trang web như:

- “Tuệ Tĩnh” trên website: vi.wikipedia.org.

- “Đại danh y Tuệ Tĩnh” trên website: vietnamthuquan.net.

- “Tuệ Tĩnh” trên website: vietsciences.free.fr.

Những tài liệu trên đã nêu lên những nét tiêu biểu nhất về thân thế và sự nghiệp của Đại danh y Tuệ Tĩnh, cũng như những đóng góp lớn lao của ông với nền y học nước nhà.

** Những tài liệu viết về quê hương Đại danh y Tuệ Tĩnh:*

Có nhiều bài viết về mảnh đất Cẩm Giàng như tác phẩm “Dư địa chí” của Nguyễn Trãi, “Cẩm Giàng văn hiến” của Ban thường vụ huyện uỷ Cẩm Giàng. Nhưng cuốn sách “Cẩm Giàng văn hiến” là tiêu biểu nhất. Tài liệu đã tóm lược được những vấn đề cơ bản nhất về các mặt kinh tế, chính trị, văn hoá của các xã trong huyện, giúp người đọc hình dung một cách khái quát nhất về mảnh đất và con người Cẩm Giàng.

** Những tài liệu viết về các di tích phụng thờ Tuệ Tĩnh:*

- “Nơi thấp sáng niềm tin” của tác giả Giang Đàm Khánh.
- “Hồ sơ di tích đền Bia” của Lê Thị Dự
- Hồ sơ di tích chùa Giám.

Những tài liệu trên đã đưa ra những vấn đề liên quan đến ba di tích về tên gọi, vị trí, những giá trị tiêu biểu nhất về mặt kiến trúc của các di tích phụng thờ Tuệ Tĩnh.

Bên cạnh đó còn có rất nhiều bài báo, phóng sự khác viết về Tuệ Tĩnh và huyện Cẩm Giàng cùng các di tích phụng thờ ông. Tuy nhiên tất cả mới chỉ dừng lại ở mức độ riêng lẻ trong từng di tích mà chưa có một công trình nào nghiên cứu tổng thể cả ba di tích phụng thờ Tuệ Tĩnh trong huyện Cẩm Giàng.

Như vậy, vấn đề phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh tại cụm di tích đền Xưa, đền Bia, chùa Giám ở huyện Cẩm Giàng chưa có một công trình nào khai thác. Đề tài muốn đề cập tới vấn đề này ở cấp độ cụm di tích để có thể đưa ra được những khái quát về bản chất ý nghĩa của việc phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh ở huyện Cẩm Giàng.

5. Phương pháp nghiên cứu.

- Vận dụng phương pháp của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử để xem xét những sự vật, hiện tượng phát triển theo quy luật tất yếu khách quan.

- Phương pháp chủ yếu là phương pháp điền dã, khảo tả thực địa để quan sát, miêu tả, đo vẽ, phỏng vấn, thu thập tài liệu hiện có của di tích.

- Ngoài ra, còn sử dụng phương pháp liên ngành của nhiều ngành khoa học như Bảo tàng học, Bảo tồn di tích, Mỹ thuật học.

6. Bố cục khoá luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và mục lục, bố cục khoá luận gồm 3 chương :

Chương 1: Huyện Cẩm Giàng và Đại danh y Tuệ Tĩnh

Chương 2: Các di tích và lễ hội phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh ở huyện Cẩm Giàng

Chương 3: Ý nghĩa, giá trị của việc phụng thờ Đại danh y Tuệ Tĩnh và việc phát huy những nét đẹp truyền thống của tục thờ trong giai đoạn hiện nay

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban chấp hành Đảng Bộ Cẩm Văn (1995), *Lịch sử Đảng Bộ xã Cẩm Văn*.
2. Ban nghiên cứu lịch sử xã Cẩm Vũ, *thân thế sự nghiệp Đại y thiên sư Tuệ Tĩnh*.
3. Ban thường vụ huyện uỷ Cẩm Giàng (2004), *Cẩm Giàng Văn hiến*
4. Trần Lâm Biền (2003), *Đồ thờ trong di tích người Việt*, Nxb VHNT, Hà Nội.
5. Nguyễn Duy Cách (2005), *Đại danh y Tuệ Tĩnh*.
6. Nguyễn Đăng Duy, Trịnh Minh Đức(1993), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hoá*, Bộ văn hoá thông tin- Trường đại học Văn hoá Hà Nội.
7. Lê Thị Dự (1995), *Hồ sơ di tích đền Bia*
8. Nguyễn Quốc Hùng (2003), *Truyền thống dân tộc trong việc bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hoá*, Tạp chí Di sản văn hoá số 3.
9. Phan Khanh (1992), *Bảo tàng □ Di tích □ Lễ hội*, Nxb VHNT, Hà Nội.
10. Giang Đàm Khánh (2001), *Nơi thấp sáng niềm tin*, Báo thuốc và sức khoẻ - Đặc san số 02.
11. Vũ Kiên (2006), *Tuệ Tĩnh vun trồng cây đức được quả phúc*, Báo sức khoẻ và đời sống số 926.
12. Vũ Tam Lang(1999), *Kiến trúc cổ Việt Nam*, Nxb Xây Dựng, Hà Nội.
13. Đào Kim Long (2001), *Đại danh y Tuệ Tĩnh ông tổ thuốc Nam*.
14. Hoàng Lương, *Lễ hội truyền thống của các dân tộc Việt Nam khu vực phía Bắc*. Nxb Đại học Quốc gia, Hà Nội.

15. Nguyễn Thị Minh Lý (chủ biên) (2004), *Đại cương về cổ vật ở Việt Nam*, Trường Đại học Văn hoá Hà Nội, Hà Nội.

16. Sở văn hoá thông tin tỉnh Hải Dương (2007), *Tài liệu tập huấn bảo tồn và phát huy Di sản văn hoá*.

17. Ngô Đức Thịnh (2006), *Ngày Xuân bàn về lễ hội cổ truyền*, Tạp chí Cộng sản (số 2 + 3).

18. Nguyễn Trãi (1960), *Ức trai thi tập - Dư địa chí*, Nxb Sử học, Hà Nội.

19. Chu Quang Trứ (2003), *Kiến trúc dân gian truyền thống Việt Nam*, Nxb Mỹ Thuật, Hà Nội.

20. Viện Đông Y Việt Nam, *Tuyệt Kinh và nền y dược cổ truyền Việt Nam*.

21. www.vietsciences.free.fr.

22. www.vietnamthuquan.net.

23. www.vi.wikipedia.org.

24. www.yeuviet.com